

Učestalost i vrste nasilja nad medicinskim sestrama na radnom mjestu

Marinović, Maja

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, School of Medicine / Sveučilište u Zagrebu, Medicinski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:105:373640>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-26**

Repository / Repozitorij:

[Dr Med - University of Zagreb School of Medicine Digital Repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
MEDICINSKI FAKULTET
SVEUČILIŠNI DIPLOMSKI STUDIJ SESTRINSTVA**

Maja Marinović

**Učestalost i vrste nasilja nad medicinskim
sestrama na radnom mjestu**

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2019.

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
MEDICINSKI FAKULTET
SVEUČILIŠNI DIPLOMSKI STUDIJ SESTRINSTVA**

Maja Marinović

**Učestalost i vrste nasilja nad medicinskim
sestrama na radnom mjestu**

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2019.

Ovaj diplomski rad izrađen je na Katedri za obiteljsku medicinu pri Školi narodnog zdravlja „Andrija Štampar“ Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu pod vodstvom doc.dr.sc. Stanislave Stojanović-Špehar, spec.obit.med. i predan je na ocjenu u akademskoj godini 2018./2019.

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorici profesorici Đurđici Kašuba Lazić na svim stručnim savjetima, sugestijama i vremenu koje je posvetila meni i ovome radu. Također, zahvaljujem se doc.dr.sc. Stanislavi Stojanović-Špehar na ukazanoj pomoći i volji da preuzme mentorstvo.

Zahvaljujem se svim studentima prve i druge godine Sveučilišnog diplomskog studija sestrinstva na Medicinskom fakultetu u Zagrebu koji su odvojili vrijeme i ispunili anketni upitnik te mi na taj način pomogli u izradi ovog rada.

Mojim dragim roditeljima, sestri Kristini i baki Mariji želim zahvaliti na omogućenom školovanju, bezuvjetnoj podršci i neizmjernej vjeri u moj uspjeh.

I na kraju, želim se zahvaliti zaručniku Karlu na bezgraničnoj ljubavi, potpori i inspiraciji.

SADRŽAJ

POPIS KORIŠTENIH KRATICA	II
POPIS TABLICA.....	III
POPIS SLIKA	IV
SAŽETAK.....	V
SUMMARY	VI
1. UVOD	1
1.1. Nasilje na radnom mjestu	1
1.1.1. Vrste nasilja na radnom mjestu	1
1.2. Nasilje na radnom mjestu u zdravstvu.....	2
1.3. Nasilje na radnom mjestu nad medicinskim sestrama.....	3
1.4. Prevencija i rješavanje problema nasilja	4
2. HIPOTEZA	6
3. CILJ ISTRAŽIVANJA	7
4. ISPITANICI I METODE	8
4.1. Ispitanici	8
4.2. Metode	8
5. REZULTATI.....	10
6. RASPRAVA.....	17
7. ZAKLJUČAK	19
8. LITERATURA.....	20
9. ŽIVOTOPIS	23
10. PRILOZI.....	24
Prilog 1. Upitnik o nasilju nad medicinskim sestrama i tehničarima na radnom mjestu	24

POPIS KORIŠTENIH KRATICA

ILO - International Labour Office

ICN - International Council of Nurses

WHO - World Health Organization

PSI - Public Services International

OSHA - Occupational Safety and Health Administration

POPIS TABLICA

Tablica 1. Oblici nasilja razvrstani prema intenzitetu	9
Tablica 2. Demografski podaci	10
Tablica 3. Ispitanici prema statusu zaposlenja i godinama rada	11
Tablica 4. Distribucija rezultata na pitanja o doživljenom nasilju	13
Tablica 5. Najučestaliji oblik nasilja prema kategoriji intenziteta	14
Tablica 6. Distribucija rezultata o posljedicama i učestalosti nasilnog ponašanja.....	14

POPIS SLIKA

Slika 1. Ispitanici po broju doživljenog nasilja u svojem radnom vijeku	12
Slika 2. Ispitanici po broju doživljenog nasilja tijekom prethodne godine	12
Slika 3. Učestalost nasilja prema intenzitetu.....	13
Slika 4. Prikaz razloga kojim pacijenti opravdavaju svoje nasilno ponašanje.....	15

SAŽETAK

Učestalost i vrste nasilja nad medicinskim sestrama na radnom mjestu

Maja Marinović

Nasilje na radnom mjestu danas je sve više prisutno u svim područjima rada. Najzahvaćenijima se smatraju zdravstvena zanimanja, a u zadnje vrijeme sve veći problem predstavlja nasilje pacijenata nad medicinskim sestrama i tehničarima koji se smatraju najugroženijom skupinom zdravstvenih djelatnika zbog toga što su prvi u kontaktu s pacijentima i samim time prvi su izloženi izražavanju nezadovoljstva pacijenata agresivnim ponašanjem.

Cilj istraživanja bio je utvrditi učestalost i vrstu nasilja nad medicinskim sestrama i tehničarima zaposlenim u zdravstvenim ustanovama, od strane pacijenata, njihovih bližnjih i pratnje.

U istraživanju je sudjelovalo 59 studenata Sveučilišnog diplomskog studija sestrinstva na Medicinskom fakultetu u Zagrebu. Istraživanje se provodilo anonimno primjenom Upitnika o nasilju nad medicinskim sestrama i tehničarima na radnom mjestu, konstruiranog za potrebe ovog istraživanja, koji se sastojao od 31 pitanja.

Rezultati su pokazali da su ispitanici u velikom postotku (84%) bili meta neke vrste nasilja u svojem radnom vijeku. Većina ispitanika razgovarala je sa suradnicima, rodbinom, partnerom ili drugim osobama o svakom doživljenom nasilju. Prema doživljaju ispitanika, najučestaliji oblik nasilja u obliku je verbalnog napada, psovki i upućivanja uvredljivih riječi što je okarakterizirano kao nasilno ponašanje niskog intenziteta. Skoro svi ispitanici smatrali su kako je učestalost nasilnog ponašanja u zadnje vrijeme u porastu. Više od polovine ispitanika se najčešće susreće s pacijentima koji izražavaju nezadovoljstvo sa sustavom zdravstvene skrbi u cjelini te je to bio najčešći razlog nezadovoljstva kojim su opravdavali svoje nasilno ponašanje.

Medicinske sestre i tehničari barem jednom tijekom svog radnog vijeka dožive neki oblik nasilja, i to najčešće verbalni, a prisutnost takvog oblika nasilja u porastu je iz godine u godinu.

Ključne riječi: nasilje, medicinske sestre, oblici nasilja, radno mjesto

SUMMARY

The frequency and types of violence against nurses in the workplace

Maja Marinović

Workplace violence is increasingly prevalent in all areas of work today. Health professions are considered to be the most affected, and lately, the violence of patients against nurses and technicians, who are considered the most vulnerable group of healthcare professionals because of being in contact with patients and being the first to express patient dissatisfaction with aggressive behavior, is a growing problem.

The aim of the study was to determine the frequency and type of violence against nurses and technicians employed in healthcare facilities by patients, their relatives, and their companion.

Fifty-nine students from the University Graduate School of Nursing at the Faculty of Medicine in Zagreb participated in the study. The survey was conducted anonymously using the Questionnaire on Violence against Nurses and Technicians in the Workplace, constructed for the purpose of this research, which consisted of 31 questions.

The results showed that a large percentage (84%) of the respondents were the target of some type of violence in their working lives. Most interviewed talked about work violence with co-workers, relatives, partner or other persons about any violence experienced. According to the respondents, the most common form of violence is in the form of verbal assault, swearing and insulting words, which is characterized as low intensity violent behavior. Almost all respondents felt that the incidence of violent behavior has been increasing recently. More than half of the respondents most often encountered patients expressing dissatisfaction with the health care system as a whole, and this was the most frequent reason for dissatisfaction with which they justified their violent behavior.

Nurses and technicians experienced some form of violence at least once during their working lives, most often verbal ones, and the presence of such forms of violence is increasing year by year.

Keywords: violence, nurses, forms of violence, workplace

1. UVOD

Nasilje je oduvijek bilo dio ljudskog iskustva i izrazito prisutno u društvu. Širok raspon moralnih načela diljem svijeta te različita teorijska shvaćanja i tumačenja nasilja razlog su zašto se u velikoj mjeri problemu nasilja nije pristupalo na ispravan i učinkovit način. Uz velike napore Svjetske zdravstvene organizacije, problem nasilja danas je prepoznat kao vodeći javnozdravstveni problem u svijetu, a definirano je kao "namjerna uporaba fizičke sile ili moći, prijeteće ili stvarne, protiv sebe, druge osobe ili protiv grupe ili zajednice, koja rezultira ili ima veliku vjerojatnost da će rezultirati ozljedom, smrću, psihološkim poremećajem, nedostatkom razvoja ili uskraćivanjem (1)."

1.1. Nasilje na radnom mjestu

Nasilje na radnom mjestu bilo je dugo zapostavljeni problem, no u novije vrijeme zauzima visoko mjesto interesa gotovo svih profesionalnih skupina. Granica između različitih ponašanja koja mogu biti obuhvaćena pojmom "nasilje na poslu" često je nejasna, a percipiranje u različitim kontekstima i kulturama je raznoliko što otežava dati jasnu definiciju i opis ovom pojmu (2).

Prema Svjetskoj zdravstvenoj organizaciji nasilje na radnom mjestu predstavlja incidente u kojima su djelatnici zlostavljani, ugroženi ili napadnuti u okolnostima vezanim za njihov posao, uključujući putovanje na posao i s posla, što uključuje izričiti ili implicitni izazov za njihovu sigurnost, dobrobit ili zdravlje (3). Ono je glavni izvor nejednakosti, diskriminacije, stigmatizacije i sukoba koji dovode do narušavanja međuljudskih odnosa i cjelokupnog radnog okruženja (4).

Najrašireniji i najzvučniji oblik nasilja na radnom mjestu je mobing koji se javlja kao posljedica negativnih socijalnih interakcija među zaposlenicima. S druge strane, u značajnom su porastu i situacije u kojima zaposlene osobe doživljavaju negativna ponašanja od strane svojih klijenata i stranaka (5).

1.1.1. Vrste nasilja na radnom mjestu

S obzirom na veliki broj kategorija i kriterija kojima se pokušava definirati nasilno ponašanje, u posljednje vrijeme primjećuju se ujednačeni čimbenici i pojmovi definirani u studijama i istraživanjima. Prema tome nasilno ponašanje može se definirati kao ponašanje

kojemu je u osnovi namjera da se nanese šteta živom biću, bilo da se šteta prouzroči ili ne. Nasilno ponašanje prema tipu može biti fizičko ili verbalno, prema žrtvama usmjereno direktno ili indirektno te može uzrokovati fizičku, psihološku ili emocionalnu štetu (6).

Dugi niz godina pažnja je bila usmjeravana na fizičko nasilje jer se ono oduvijek moglo jednostavnije prepoznati. Posljednjih godina studije pokazuju kako psihološko nasilje, koje je bilo podcjenjivano, predstavlja izrazito veliki problem, ponekad s vrlo ozbiljnim posljedicama za žrtve (2).

Fizičko nasilje je korištenje fizičke sile protiv druge osobe ili grupe, koje rezultira fizičkom, seksualnom ili psihološkom povredom. Ono uključuje: premlaćivanje, udaranje, šamaranje, ubadanje, pucanje, guranje, griženje i štapanje. Psihološko nasilje je namjerno korištenje moći, uključujući prijetnje fizičkom silom, protiv druge osobe ili grupe, što može rezultirati povredom fizičkog, mentalnog, duhovnog, moralnog i socijalnog razvoja. Ono uključuje: verbalno zlostavljanje, buling/mobing, uznemiravanje i prijetnje. Iako jedan incident može biti dovoljan, psihološko nasilje često se sastoji od ponovljenih i nametnutih nepoželjnih radnji koje mogu imati razarajući učinak na žrtvu (7).

1.2. Nasilje na radnom mjestu u zdravstvu

Iako nasilje na radnom mjestu zahvaća sva područja, radna mjesta i sve kategorije radnika, pod najvećim rizikom je upravo zdravstvena djelatnost, koja obuhvaća gotovo četvrtinu cjelokupnog nasilja na radu (8). Štoviše, u SAD-u podatci pokazuju kako se 2000. godine 48% od svih nesmrtonosnih napada prema radnicima dogodilo u zdravstvenoj djelatnosti (9). Radnici u zdravstvenim ustanovama, također, imaju 16 puta veću vjerojatnost iskusiti nasilje od ostalih radnika u uslužnim djelatnostima (10). Razlog leži u činjenici da su zdravstveni djelatnici u svakodnevnom kontaktu s osobama u nevolji, patnji i boli što često utječe na njihovo ponašanje i povećava mogućnost nasilnog ponašanja. Svjetska zdravstvena organizacija naglašava kako većinu nasilja nad zdravstvenim djelatnicima čine pacijenti i posjetitelji. Osim toga, u situacijama katastrofa i sukoba, zdravstveni djelatnici često postaju metom kolektivnog ili političkog nasilja (8).

Nasilje u zdravstvenom sektoru prilično je univerzalno, rezultat je složene kombinacije osobnih ili situacijskih razloga te medicinskih ili psiholoških stanja počinitelja i zahvaća gotovo više od polovice zdravstvenih djelatnika (4). Između 35% i 80% bolničkog osoblja doživjelo je fizički napad barem jednom tijekom radnog vijeka (6).

Brojni su čimbenici, poput dugog čekanja na uslugu, gužve i neudobnih čekaonica, transporta pacijenata, neadekvatne sigurnosti, neograničenog kretanja ljudi, loše uređenosti okoliša, slabe osvjetljenosti hodnika, parkirališta i drugih prostora, koji dodatno utječu na pojavu nasilnog ponašanja. Uz to, nedostatak obuke osoblja i smjernica za sprječavanje i upravljanje krizama s potencijalno nestabilnim pacijentima, također je povezano s povišenom pojavom rizika od napada u bolnicama (9).

Zdravstveni sektor je, između ostalog, sektor s visokom razinom zaposlenosti žena. Žene čine preko 80% zaposlenih u sestrinstvu u gotovo svim zemljama. Izloženost riziku od nasilja je stoga za njih posebno visok. Rizik je čak i veći za određene vrste nasilja, kao što je seksualno uznemiravanje, gdje su žrtve uglavnom žene (7).

Nasilje nad zdravstvenim radnicima ne samo da ima negativan utjecaj na psihičko i tjelesno blagostanje zdravstvenog osoblja, već uzrokuje neposredne i često dugoročne smetnje u međuljudskim odnosima i organizaciji rada (8). Posljedice prisutnosti nasilja mogu uzrokovati dulja razdoblja izostajanja, potaknuti zdravstvene djelatnike da napuste zdravstvena zanimanja ili spriječiti pojedince da se opredijele za zdravstvena zanimanja, što može negativno utjecati na kvalitetu pružanja zdravstvene skrbi i dostupnosti usluga općoj populaciji (4). Istraživanje provedeno u Finskoj na više od 5000 bolničkih djelatnika pokazalo je da su oni koji su doživjeli nasilje potvrdili 26% više bolovanja od onih koji nisu doživjeli nasilje (11). U Velikoj Britaniji procjenjuje se da troškovi kao posljedica nasilja i agresije na poslu iznose oko 69 milijuna funti godišnje (12). Procjene i proračuni troškova nasilja bitan su faktor pri izradi strategija usmjerenih ka prevenciji i smanjenju nasilja na radnom mjestu.

1.3. Nasilje na radnom mjestu nad medicinskim sestrama

Za sestrinstvo je specifičan visoko human, stresan i težak rad koji zahtjeva visoki stupanj suradnje s liječnicima i pacijentima što često dovodi do međuljudskih konflikata (5). U mnogim

bolničkim ustanovama medicinske sestre provode više vremena u direktnom kontaktu s pacijentima i njihovim obiteljima, nego ostali zdravstveni djelatnici, posljedično, ta njihova izloženost povećava rizik od pojave nasilja i čini medicinske sestre najranjivijom skupinom zdravstvenih djelatnika (10). Učestalost nasilja s kojom se suočavaju radnici koji su u kontaktu s ljudima u nevolji toliko je uobičajena da se često smatra neizbježnim dijelom posla (4). Osim toga, u radnom okruženju medicinskih sestara, postoji i niz drugih stresora, poput smjenskog i prekovremenog rada te poslova rizičnih za zdravlje koji, također, povećavaju mogućnost pojave nasilja (5).

Istraživanje britanskog kriminala iz 2000. godine pokazalo je kako medicinske sestre imaju drugi najveći rizik za doživjeti napad (13). Medicinske sestre mogu doživjeti nasilje od strane pacijenata, njihovih obitelji i pratnje te drugih zdravstvenih djelatnika (5). Prema istraživanju iz 2002. godine koje je proveo Royal College of Nursing na 6000 medicinskih sestara 34% ispitanika bilo je meta napada ili prijetnje od pacijenata i njihovih bližnjih u posljednjih 12 mjeseci. Dalje se u tom istraživanju navodi kako je svaka treća medicinska sestra doživjela fizički napad u jednom trenutku svoje karijere (14). Kanadska studija provedena na 8780 medicinskih sestara iz 210 bolnica pokazala je kako je 46% ispitanika doživjelo jedan ili više oblika nasilnog ponašanja u posljednjih pet odrađenih smjena (9). Neka istraživanja, poput onoga u Njemačkoj gdje je 89,4 % ispitanika doživjelo verbalno nasilje, a 70,7% fizičko nasilje, pokazuju da je taj broj i znatno viši, pogotovo je nasilje izraženije prema medicinskim sestrama zaposlenim u domovima za starije, psihijatrijskim odjelima i odjelima hitne medicine (15).

Ono što je zabrinjavajuće je činjenica kako je nasilje u porastu. Longitudinalno randomizirano istraživanje provedeno na 3000 ispitanika u Velikoj Britaniji u razdoblju od 1995. do 2000. godine pokazuje porast postotka medicinskih sestara koje su doživjele nasilje s 42% na 63% (16).

1.4 Prevencija i rješavanje problema nasilja

Rješavanje problema nasilja na radnom mjestu dugi niz godina bilo je otežano nedostatkom jasnih definicija što nasilno i agresivno ponašanje predstavlja. S druge strane, pitanje nasilja općenito je vrlo osjetljiva tema. Istražujući incidente nasilja zadire se u privatnost ispitanika, bilježe se njihovi stavovi i uvjerenja (6). Zbog toga jako veliki broj nasilnog ponašanja ostaje neprijavljen. Prethodno spomenuto istraživanje u Kanadi pokazalo je kako 70% ispitanika koji su doživjeli napad, taj napad nisu prijavili (9).

Iz dosad spomenutih istraživanja može se uočiti kako od svih vrsta nasilja prevladava verbalna i fizička agresija, no učestalost i posljedice pojave nasilja se dosta razlikuju u pojedinim istraživanja, a zbog korištenja različitih standardizacija, uzoraka i vremenskih okvira u kojem je nasilje doživljeno (zadnjih 12 mjeseci, zadnjih nekoliko smjena...) teško je napraviti kvalitetnu usporedbu među njima. S druge strane, prikazanim podacima možemo istaknuti i naglasiti ozbiljnost problema nasilja nad medicinskim sestrama na radnom mjestu (17).

Za učinkovitu prevenciju i rješavanje problema nasilja u zdravstvu bilo je potrebno pokrenuti opsežna istraživanja i projekte s ciljem standardizacije mjernih instrumenata kojima bi se na svrhovit način dokumentirali učestalost, ozbiljnost i posljedice napada i nasilnog ponašanja. Početkom 90-ih u SAD-u OSHA je objavila prvi set smjernica pod nazivom *Guidelines for Preventing Workplace Violence for Health Care and Social Service Workers* (9). Međunarodni koncil medicinskih sestara (ICN) je krajem 90-ih također izdao Smjernice za suočavanje s nasiljem na radnom mjestu. U svrhu razvijanja zdravih politika i praktičnih pristupa prevenciji i uklanjanju nasilja u zdravstvenom sektoru International Labour Office, International Council of Nurses, World Health Organization i Public Services International pokrenuli su zajednički projekt 2000. godine (7). WHO je unatrag nekoliko godina pokrenula opsežno ispitivanje stanja o nasilju nad zaposlenima u djelatnosti zdravstva te se tom istraživanju priključila i Republika Hrvatska 2013. godine (18).

2. HIPOTEZA

Svaka medicinska sestra/medicinski tehničar je tijekom svog radnog vijeka iskusio neki oblik nasilja na radnom mjestu.

3. CILJ ISTRAŽIVANJA

Cilj istraživanja bio je utvrditi učestalost i vrste nasilja nad medicinskim sestrama i tehničarima, odnosno studentima diplomskog studija sestrinstva na Medicinskom fakultetu u Zagrebu, koje su doživjeli na radnom mjestu od strane pacijenata i njihovih bližnjih te koliko često su prijavljivali nasilje nadležnim osobama ili instituciji.

4. ISPITANICI I METODE

4.1. Ispitanici

Presječno istraživanje provedeno je na uzorku od 59 ispitanika, prvostupnika sestrištva, odnosno studenata prve i druge godine diplomskog studija sestrištva na Medicinskom fakultetu u Zagrebu. Prema podacima Medicinskog fakulteta u Zagrebu na diplomskom studiju sestrištva studira 108 studenata, a u istraživanju je sudjelovalo ukupno 59 ispitanika, što čini prigodni uzorak od oko 55% studenata. Od toga njih 8, odnosno 14%, još nije zaposleno.

4.2. Metode

Istraživanje se provodilo anonimno primjenom Upitnika o nasilju nad medicinskim sestrama i tehničarima na radnom mjestu, konstruiranog za potrebe ovog istraživanja, koji se sastoji od 31 pitanja. Upitnik je podijeljen u 2 dijela. Prvi dio (pitanja od broja 1 do 4) ispunjavaju svi ispitanici, a odnosi se na sociodemografske karakteristike (spol, dob) te godinu studija. Na kraju prvog dijela nalazi se eliminacijsko pitanje (Radite li u zadnjih 5 godina kao medicinska sestra?), studenti koji nisu zaposleni tu završavaju anketu, a ostali koji rade prelaze na drugi dio.

U drugom dijelu upitnika (pitanja od 5 do 31) su pitanja koja se odnose na nasilje na radnom mjestu. Istraživane su vrste nasilja (neuvažavanje, prepiranje, napadi, psovke, spolno uznemiravanje, bacanje predmeta, prijetnje), učestalost prijavljivanja nasilja te pojava novih oblika nasilja. Također, istraživali su se i razlozi nezadovoljstva, odnosno ispitanici su na temelju petostupanjske skale za svaki navedeni razlog nezadovoljstva procjenjivali koliko često pacijenti koriste navedene razloge kao opravdanje za svoje nasilno ponašanje. Stupnjevi su predstavljali sljedeće:

- (1) Vrlo rijetko/nikada
- (2) Rijetko
- (3) Prosječno
- (4) Često
- (5) Vrlo često

I posljednje pitanje je bilo otvorenog tipa gdje su ispitanici mogli napisati jedan incident iz njihove prakse, a koji je povezan s nasiljem.

Istraživanje je provedeno elektronskim putem u vremenskom razdoblju od 15. travnja do 15. svibnja 2019. godine. Prije samog rješavanja upitnika sudionicima je dano objašnjenje o svrsi istraživanja, naglašeno im je da je upitnik u potpunosti anonimn, da nikome neće biti poznati njihovi pojedinačni rezultati i da je njihov identitet potpuno zaštićen. Svi odgovori su obrađeni, a za prikaz rezultata su korištene metode distribucija frekvencije i deskriptivna statistika. Rezultati su prikazani tablično i grafički. Pitanja vezana za vrste nasilja su kategorizirana po intenzitetu u 3 skupine:

1. Nasilje niskog intenziteta
2. Nasilje srednjeg intenziteta
3. Nasilje visokog intenziteta

U sljedećoj tablici prikazano je koji oblici ponašanja pripadaju određenoj skupini intenziteta.

Tablica 1. Oblici nasilja razvrstani prema intenzitetu

Nasilje niskog intenziteta	Nasilje srednjeg intenziteta	Nasilje visokog intenziteta
Grubo i bešćutno ponašanje	Prepiranje	Fizičko spolno uznemiravanje
Napadačke geste	Prijetnje šakom	Bacanje predmeta (papira, telefona, lisnica, torbica)
Verbalni napad, psovke i uvredljive riječi	Vizualno spolno uznemiravanje	Udarci i drugi oblici fizičkog nasilja
Verbalno spolno uznemiravanje i obsceni govor	Zastrašivanje /Zlostavljanje	
	Usmene i pisane prijetnje	

5. REZULTATI

U prva četiri pitanja ispitanici su se izjasnili kojeg su spola, dobi, koja su godina diplomskog studija i rade li u zadnjih pet godina kao medicinska sestra/tehničar. U uzorku je sudjelovala 56 ispitanica (95%) i 3 ispitanika (5%) (Tablica 2.). Opseg dobi je od 23 do 55 godina, a medijan dobi ispitanika je 38 godina. Jednak broj ispitanika (41%) je u rasponu od 23 do 33 godine i 34 do 44 godine (Tablica 2.).

S obzirom na godinu studija, njih 21 (36%) koji su ispunili upitnik na prvoj je godini diplomskog studija sestrinstva, a s druge godine je sudjelovalo skoro dvostruko više, njih 38 (64%) (Tablica 2.). Na eliminacijsko pitanje „Radite li u zadnjih 5 godina kao medicinska sestra?“ 51 ispitanik je odgovorio potvrdnim odgovorom, a preostalih 8 ispitanika još nije zaposleno u struci, te su isključeni iz daljnjeg istraživanja. (Tablica 2.).

Tablica 2. Demografski podaci

		N	%
Spol	Ženski	56	95
	Muški	3	5
Dob	23-33 godine	24	41
	34-44 godine	24	41
	45-55 godina	11	18
Godina diplomskog studija	Prva	21	64
	Druga	38	36
Radite li u zadnjih 5 godina kao medicinska sestra?	Da	51	86
	Ne	8	14

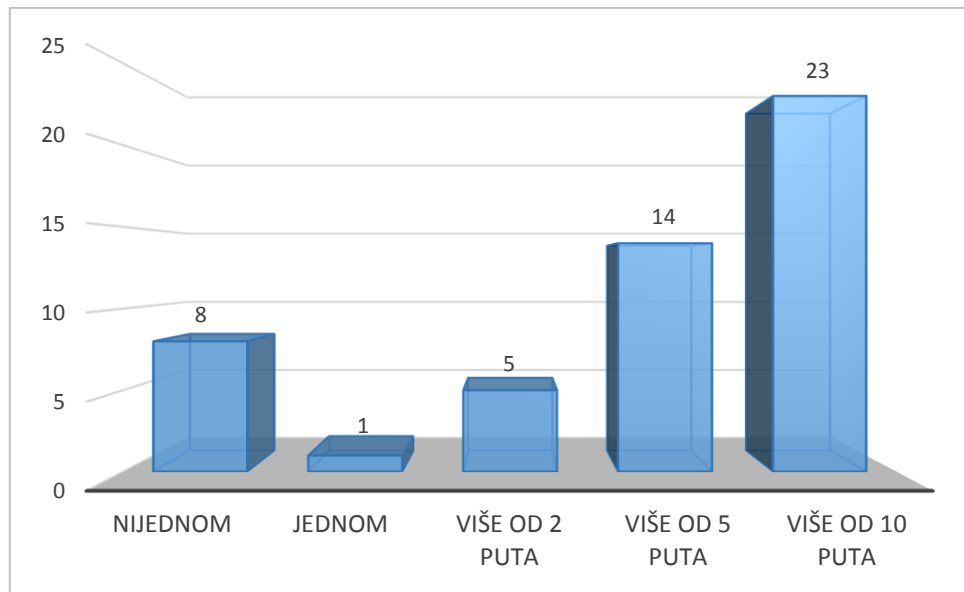
Od preostalih ispitanika, njih 51 (86%), koji u zadnjih 5 godina rade u struci njih 88% radi duže od 5 godina od čega najveći postotak ispitanika, njih 21 (41%), ima od 21 do 30 godina radnog iskustva u struci (Tablica 3.).

Najveći broj ispitanika radi u kliničkim bolničkim centrima, manji dio njih u općim bolnicama, zavodu za hitnu medicinu, privatnim zdravstvenim ustanovama, kliničkim bolnicama, primarnoj zdravstvenoj zaštiti, zavodu za javno zdravstvo, klinici za psihijatriju i ostalim zdravstvenim ustanovama. Svi ispitanici su zaposleni pod statusom prvostupnik sestrinstva (Tablica 3.).

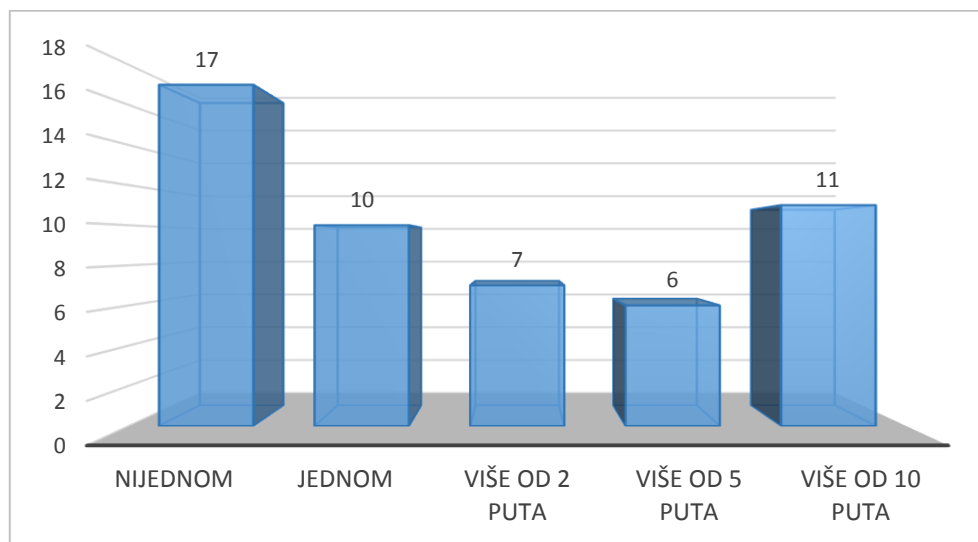
Tablica 3. Ispitanici prema statusu zaposlenja i godinama rada

		N	%
Koliko dugo radite kao medicinska sestra?	<5 godina	6	12
	5-10 godina	8	16
	11-20 godina	13	25
	21-30 godina	21	41
	31-40 godina	3	6
Zaposlenje - institucija	Klinički bolnički centar	29	57
	Opća bolnica	5	9
	Zavod za hitnu medicinu	4	8
	Privatne zdravstvene ustanove	3	6
	Klinička bolnica	2	4
	Primarna zdravstvena zaštita	2	4
	Zavod za javno zdravstvo	2	4
	Klinika za psihijatriju	1	2
	Ostalo	3	6
Zaposlenje - status	Prvostupnik sestrinstva	51	100

Analizirale su se vrste i učestalost nasilja u prethodnoj godini te u ukupnom radnom vijeku. Iz rezultata je vidljiv podatak da su skoro svi ispitanici, njih 43 (84%), bili meta bilo kakve vrste nasilja u svojem radnom vijeku (Slika 1.). Tijekom prethodne godine njih 17 nije bilo izloženo nasilju, dok je dvostruko veći broj ispitanika, 34 (67%), doživjelo bilo kakav oblik nasilje jednom ili više puta (Slika 2.).

Slika 1. Ispitanici po broju doživljenog nasilja u svojem radnom vijeku

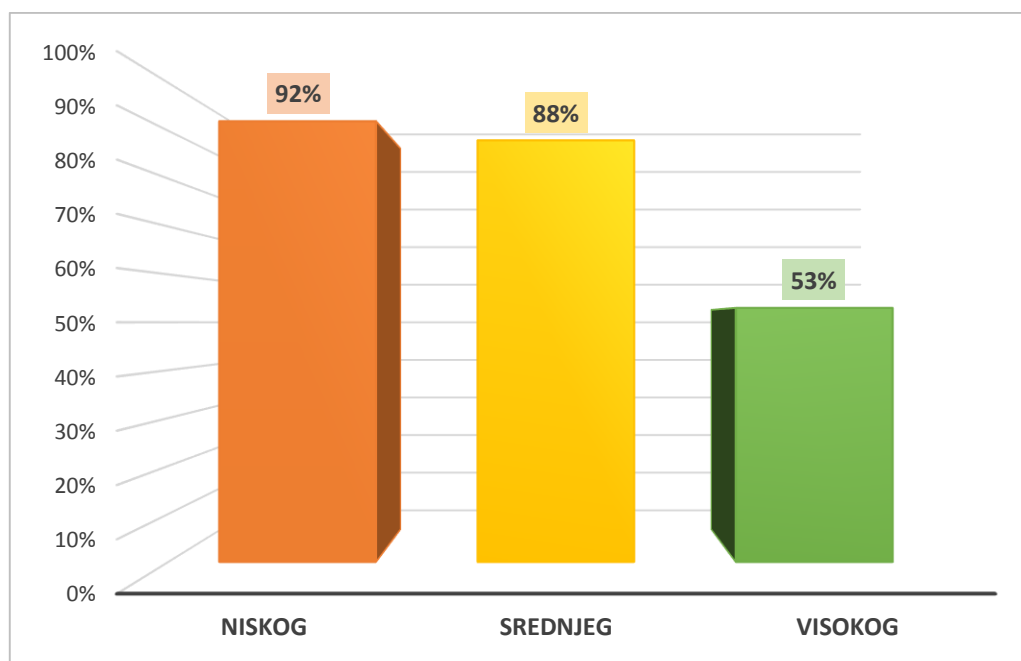
Slika 2. Ispitanici po broju doživljenog nasilja tijekom prethodne godine

Iako je veliki broj ispitanika doživio neki oblik nasilja, samo mali broj, njih 11, je prijavilo nasilje i to najčešće jednom (Tablica 4.). Većina ispitanika razgovara o doživljenom nasilju sa suradnicima, rodbinom, partnerom ili drugim osobama, dok svega njih 7 (14%) nije nikada razgovaralo o doživljenom nasilju (Tablica 4.).

Tablica 4. Distribucija rezultata na pitanja o doživljenom nasilju

		N	%
Jeste li ikad službeno prijavili nasilje?	Da	11	22
	Ne	40	78
Jeste li ikad o nasilju razgovarali sa suradnicima, rodbinom, partnerom ili drugim osobama?	Nikad	7	14
	Rjeđe od doživljenog nasilja	19	37
	O svakom doživljenom nasilju	25	49

Pitanja vezana uz vrstu nasilja su kategorizirana prema intenzitetu u 3 skupine: nasilje niskog, srednjeg i visokog intenziteta. Najveći broj ispitanika, njih 47 (92%), je doživjelo nasilje niskog intenziteta, a najučestaliji oblik nasilja niskog intenziteta je verbalni napad, psovke i uvredljive riječi. Nešto manji broj ispitanika, njih 45 (88%), je doživjelo nasilje srednjeg intenziteta, gdje uglavnom prevladava prepiranje s pacijentima. Nasilje visokog intenziteta doživjelo je 27 ispitanika (53%), a najčešće su se susretali s bacanjem predmeta (Slika 3. i Tablica 5.).

Slika 3. Učestalost nasilja prema intenzitetu

Tablica 5. Najučestaliji oblik nasilja prema kategoriji intenziteta

	Nasilje niskog intenziteta	Nasilje srednjeg intenziteta	Nasilje visokog intenziteta
Najučestaliji oblik nasilja	Verbalni napad, psovke i uvredljive riječi	Prepiranje s pacijentima	Bacanje predmeta
N	44	39	24
%	86	76	47

Samo niski intenzitet nasilja na radnom mjestu doživjelo je 4% ispitanika. Niski i srednji intenzitet nasilja doživjelo je 35% ispitanika. Kombinaciju niskog i visokog intenziteta nasilja nije doživio niti jedan ispitanik. A nešto više od polovice, točnije 53% ispitanika u svom radu je doživjelo sve 3 skupine intenziteta nasilja.

Od 27 ispitanika koji su doživjeli nasilje visokog intenziteta, njih 3, je zadobilo ozljede u obliku hematoma i potresa mozga (Tablica 6.). Reakcija na nasilno ponašanje kod većine je bila ista, pokušali su razuvjeravanjem i objašnjavanjem odgovoriti na novonastalu situaciju, dok je samo jedan ispitanik ignorirao takvo ponašanje (Tablica 6.).

Analiziranjem rezultata vidljiv je podatak da ispitanici smatraju kako je učestalost nasilnog ponašanja u zadnje vrijeme u porastu (Tablica 6.).

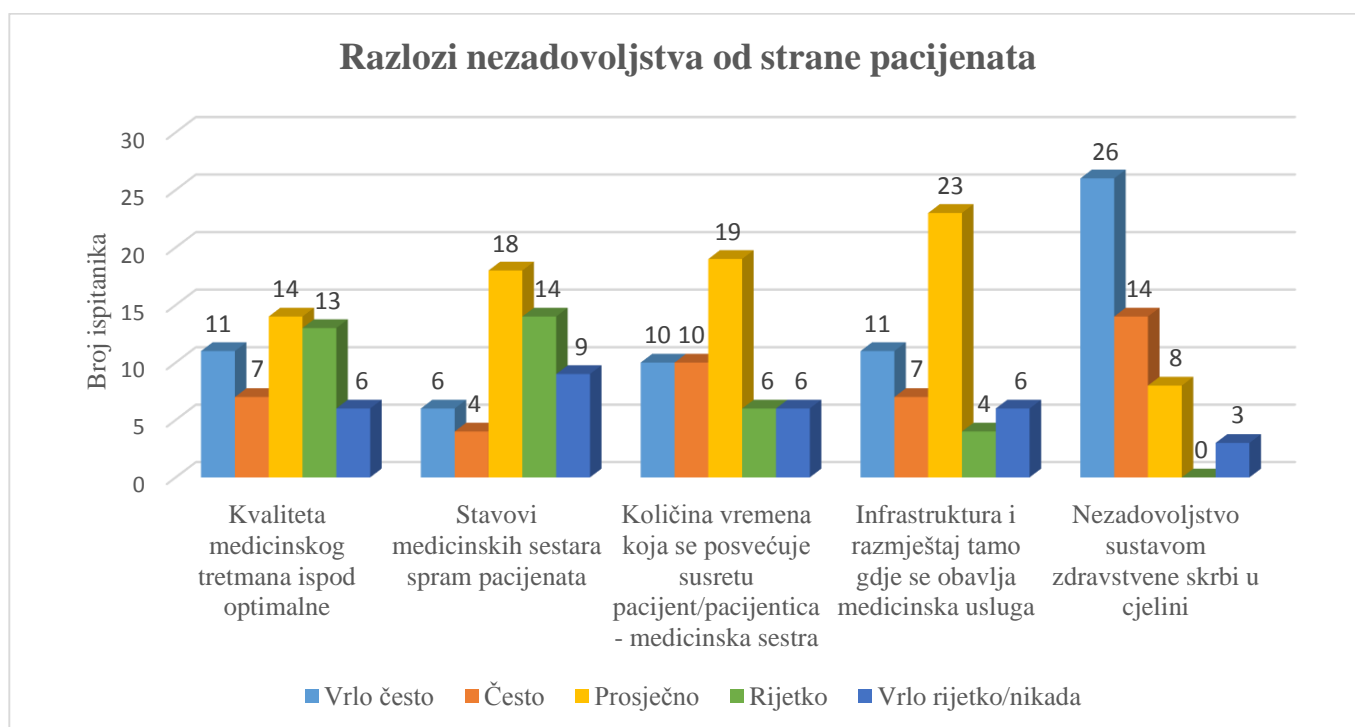
Većina ispitanika smatra da se u njihovom radu podjednako pojavljuju svi oblici nasilnog ponašanja, dok manji dio navodi kako je kod njih izraženiji verbalni oblik nasilja u odnosu na ostale oblike (Tablica 6.).

Tablica 6. Distribucija rezultata o posljedicama i učestalosti nasilnog ponašanja

		N	%
Jeste li zbog fizičkog nasilja na poslu imali ikakvu ozljedu?	Da	3	16
	Ne	16	84
Kako ste reagirali na nasilno ponašanje pacijenata/pacijentica?	Pokušajima razuvjeravanja i objašnjavanja situacije	18	95
	Ignoriranjem toga ponašanja	1	5

Što primjećujete u odnosu na učestalost nasilnog ponašanja?	U porastu je	41	80
	Nema značajnih promjena	9	18
	U padu je	1	2
Pojavljuju li se u vašem radu neki oblici nasilja češći od drugih?	Da	18	35
	Ne	33	65

U upitniku se također pokušalo saznati kako su ispitanici procijenili u kojoj je mjeri zastupljen pojedini razlog nezadovoljstva, odnosno kako pacijenti opravdavaju svoje nasilno ponašanje te većina ispitanika navodi kako se najčešće susreću s pacijentima koji izražavaju nezadovoljstvo sustavom zdravstvene skrbi u cjelini (Slika 4.).

Slika 4. Prikaz razloga kojim pacijenti opravdavaju svoje nasilno ponašanje

Na kraju upitnika ispitanici su imali mogućnost opisati jedan incident iz svoje prakse koji je povezan s nasiljem. Neki od navedenih incidenata su:

„U mojoj praksi najčešće se radilo o pacijentima u delirantnim stanjima razne etiologije, ali verbalne agresije sve su češće od rodbina pacijenata koji ili nisu dobili realne prognoze o bolesnikovom stanju ili ih nisu realno isprocesuirali.“

„Obitelj na grub i bezobrazan način traži da bolnica riješi smještaj njihovih roditelja. To je vaš posao, njih ne zanima kamo će njihov član obitelji poslije akutnog liječenja.“

„Uznemirenost i prijetnje zbog neadekvatnog tretmana po mišljenju pacijenta, pokušaj fizičkog napada zbog uskraćivanja željene (a nepropisane i potrebne) terapije.“

„Pacijenti koji dolaze na pregled, nisu naručeni, inzistiraju na pregledu, verbalno prijete, agresivno se unose u lice, vrijeđaju.“

„Verbalni napad na sestru jer mora dugo čekati termin pretrage. Vika, lupanje papirima po stolu, omalovažavanje sposobnosti rada sestre pred drugim pacijentima i psovanje.“

„Bolesnica je bila u vrlo lošem stanju, a rodbina je zahtijevala nemoguće, odnosno da bolesnica ozdravi, svakodnevno su prijetili tužbama, svađali se, vikali.“

„Obitelj pacijenta nije mogla ući u posjetu radi hitnog prijema te dolazi do prijetnji i vrijeđanja...“

„Psihički rastrojen pacijent fizički napada osoblje u noćnoj službi jednog odjela.“

„Pacijent nezadovoljan dobivenim terminom za pretragu, prijeti svojim prijateljem, predstojnikom, koji će me 'sigurno pozvati na odgovornost!'“

6. RASPRAVA

Provedeno presječno istraživanje na uzorku od 59 medicinskih sestara i tehničara imalo je za cilj utvrditi učestalost i vrste nasilja nad medicinskim sestrama i tehničarima na radnom mjestu. U literaturi prevalencija fizičkog i verbalnog nasilja kreće se od 13% do 90%. U ovom istraživanju vrste nasilja su kategorizirane po intenzitetu u tri skupine: niskog, srednjeg i visokog intenziteta. Radi lakše usporedbe s prethodno navedenim studijama nasilje niskog i srednjeg intenziteta možemo okarakterizirati kao pretežito verbalno i njega je doživjelo 92% ispitanika. Nasilju visokog intenziteta kojeg je doživjelo 53% pripadaju fizički oblici nasilja. Zbog vrlo velikog raspona i razlika rezultata, a koji su posljedica korištenja različitih standardizacija, uzoraka i vremenskih okvira, između različitih studija, teško je napraviti kvalitetnu usporedbu, međutim, prikazanim podacima prokazuje se kako su medicinske sestre i tehničari značajno izloženi nasilju te naglašava važnost ovog problema.

U RH postoji tek nekoliko istraživanja na temu nasilja u zdravstvenim ustanovama. Prema istraživanju HKMS o nasilju nad medicinskim sestrama i sigurnosti u zdravstvenim ustanovama u Hrvatskoj, koje je provedeno u 2018. godini, 89% medicinskih sestara je doživjelo nasilje, verbalno ili fizičko, za vrijeme obavljanja svoje djelatnosti. Također, najzastupljenije je verbalno nasilje (62%), samog fizičkog nasilja je vrlo malo (1%), a obje vrste nasilja je doživjelo 37% ispitanika (19). Agencija za kvalitetu i akreditaciju u zdravstvu i socijalnoj skrbi objavila je zadnje izvješće o neočekivanim neželjenim događajima 2017. godine. Neželjeni događaji prema osoblju dijele se na verbalne, fizičke i materijalne. Sve bolničke zdravstvene ustanove (63/63) dostavile su svoje izvješće prema kojemu možemo vidjeti da je ukupan broj neželjenih događaja prema zdravstvenom osoblju u RH 1120, a od toga je 330 fizičkog, 720 verbalnog i 70 materijalnog karaktera (20).

Kako je sestrinstvo profesija u kojoj dominiraju žene, što potvrđuju i rezultati ovog istraživanja gdje je 95% ispitanika bilo ženskog spola, veća je mogućnost pojave seksualnog oblika nasilja. U jednoj zdravstvenoj ustanovi u Rijeci utvrđeno je, na uzorku od 205 medicinskih sestara i primalja, da je 45% ispitanica tijekom svog radnog vijeka barem jednom bilo izloženo seksualnom uznemiravanju. Također, rezultati ovog istraživanja pokazali su da je najčešće doživljeno verbalno seksualno uznemiravanje (21). Prema istraživanju, koje se provodilo u sklopu ovog diplomskog rada, 49% ispitanika izjasnilo se da su bili predmetom verbalnog seksualnog uznemiravanja i neprimjerenih komentara.

Od ispitanika koji su u zadnjih 5 godina zaposleni u struci, njih 88% radi duže od 5 godina, od čega najveći postotak ima od 21 do 30 godina radnog iskustva. Svi ispitanici su zaposleni pod statusom prvostupnik/prvostupnica sestrinstva kao što je i bilo za očekivati s obzirom da svi imaju završeni preddiplomski studij. Rezultati pokazuju da je veliki dio ispitanika, njih 84%, bilo izloženo nekoj vrsti nasilja u svojem radnom vijeku.

Medicinskom osoblju koje je doživjelo nasilno ponašanje izrazito je važno pružiti socijalnu potporu jer nedostatak socijalne potpore može povećati razinu stresa uzrokovanog takvim događajima. Većina ispitanika, njih 49 %, razgovaralo je o svakom doživljenom nasilju sa suradnicima, rodbinom, partnerom ili drugima, dok 14% nikad nije razgovarala o nasilju. Također, prema istraživanju koje su proveli Krajnović i sur. na 1354 medicinske sestre i tehničara, skoro polovina ispitanika (47,9%) se požalila drugim osobama na negativne oblike ponašanja koje su doživjeli (5). Iz toga možemo zaključiti da su suradnici i rodbina značajni izvori podrške u suočavanju s doživljenim situacijama.

Nadalje, dobiveni rezultati pokazuju da je verbalno nasilje najučestalije. Oblik verbalnog nasilja poput verbalnog napada, psovki i uvredljivih riječi, te prepiranja s pacijentima doživjelo je 92% ispitanika. Sličnost se može uočiti u istraživanju negativnih ponašanja u radnom okruženju medicinskih sestara, provedenog od Krajnović i sur., gdje je prikazano da su medicinske sestre i tehničari najčešće doživjeli omalovažavanje (39,4%), vikanje (38%) i vrijeđanje (31,1%) (5).

Fizički oblik nasilja doživjelo je 53% ispitanika. Budući da je sestrinstvo profesija s visokom razinom zaposlenosti žena, mogla se očekivati nešto niža pojavnost fizičkog nasilja. Iako je velik broj ispitanika doživio nasilje, samo mali broj, njih 11, je prijavilo nasilje i to najčešće jednom. Nasilje je prijavilo 37% medicinskih sestara i to najčešće upravi zdravstvene ustanove. Ispitanici su naveli kako najčešće doživljavaju nasilje od strane pacijenata (77%) i njihove obitelji i pratnje (56%) (19).

7. ZAKLJUČAK

Provedeno je presječno istraživanje u svrhu procjene učestalosti i vrste nasilja nad medicinskim sestrama i tehničarima na radnom mjestu. Uzorak je činilo 59 studenata prve i druge godine diplomskog studija sestrinstva na Medicinskom fakultetu u Zagrebu. Temeljem dobivenih rezultata može se zaključiti da je nasilje na radnom mjestu među ispitanicima vrlo rašireno. Tijekom svog radnog vijeka 84% ispitanika je bilo meta neke vrste nasilja. Također, ispitanici vrlo rijetko prijavljuju nasilje, samo njih 11 ga je prijavilo i to najčešće samo jednom. Većina ispitanika razgovara sa suradnicima, rodbinom, partnerom ili drugim osobama o gotovo svakom doživljenom nasilju. Među ispitanicima je najviše prisutno nasilje niskog intenziteta poput verbalnog napada, psovki i uvredljivih riječi. Ozljede zbog fizičkog nasilja su vrlo rijetke, a reakcije na nasilno ponašanje su kod većine ispitanika iste, pokušali su objašnjavanjem i razuvjeravanjem odgovoriti na novonastalu situaciju. Ispitanici smatraju da je učestalost nasilnog ponašanja u porastu. Također, navode da se najčešće susreću s pacijentima koji izražavaju nezadovoljstvo sustavom zdravstvene skrbi u cjelini te je to razlog kojim opravdavaju svoje nasilno ponašanje. Istraživanje potvrđuje velik dio podataka iz prethodno provedenih studija u drugim zemljama koje su spomenute u ovom radu. Učestalost nasilja i trend porasta napada na medicinske sestre ukazuju na potrebu za razvijanjem preventivnih programa kojima bi se riješilo pitanje nasilja na radnom mjestu. Također, javlja se potreba za pružanjem edukacije i podrške zdravstvenom osoblju. No povrh svega, važno bi bilo da se postave jasne zakonske odredbe prema počiniocima nasilja, da se one neizostavno provode te da se podržava i olakšava praksa prijavljivanja nasilja unutar institucija nadležnom tijelu što bi moglo u konačnici utjecati na smanjenje prevalencije nasilja i trauma koje ono nanosi zdravstvenim djelatnicima. Ovo istraživanje je provedeno na malom i to zatečenom uzorku te bi trebalo napraviti opsežnije istraživanje na reprezentativnom uzorku koje bi pokazalo prave razmjere problema.

8. LITERATURA

1. Krug EG, Dalhberg LL, Mercy JA, Zwi AB, Lozano R. World report on violence and health [Internet]. World Health Organization [pristupljeno 24.08.2019.]. Dostupno na: https://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/world_report/en/
2. Di Martino V, Hoel H, Cooper CL. Preventing violence and harassment in the workplace [Internet]. European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions [pristupljeno 15.08.2019.]. Dostupno na: <https://www.eurofound.europa.eu/publications/report/2003/preventing-violence-and-harassment-in-the-workplace-report>
3. World Health Organization [Internet]. [pristupljeno 07.07.2019.]. Dostupno na: https://www.who.int/violence_injury_prevention/injury/work9/en/index2.html
4. ILO, ICN, WHO, PSI. Framework Guidelines for Addressing Workplace Violence in the Health Sector. Geneva: International Labour Office; 2002.
5. Krajnović F, Šimić N, Franković S. Identifikacija, opis i analiza uzroka nekih negativnih ponašanja u radnom okružju medicinskih sestara. Hrčak [Internet]. 2007 [pristupljeno 01.08.2019.];37(3-4):63-72 Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/19107>
6. Rippon TJ. Aggression and violence in health care professions. Journal of Advanced Nursing. 2000;31(2):452-460.
7. Di Martino V. Relationship between work stress and workplace violence in the health sector. Geneva: 2003.
8. World Health Organization [Internet]. [pristupljeno 07.07.2019.]. Dostupno na: https://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/workplace/en/
9. McPhaul KM, Lipscomb JA. Workplace Violence in Health Care: Recognized but not Regulated. The Online Journal of Issues in Nursing [Internet]. 2004 Sept 30 [pristupljeno 24.8.2019.]. Dostupno na: <http://ojin.nursingworld.org/MainMenuCategories/ANAMarketplace/ANAPeriodicals/OJIN/TableofContents/Volume92004/No3Sept04/ViolenceinHealthCare.html>
10. Anderson C. Workplace violence: Are some nurses more vulnerable? Issues in Mental Health Nursing. 2002;24:4:351-366.

11. Kivimaki M, Elovainio M, Vahtera J. Workplace bullying and sickness absence in hospital staff. PubMed. 2000 Oct;57(10):656-60. doi: 10.1136/oem.57.10.656
12. National Audit Office. A Safer Place to Work [Internet]. Nacional Audit Office; 2003 [pristupljeno 18.08.2019]. Dostupno na: <https://www.nao.org.uk/report/a-safer-place-to-work-improving-the-management-of-health-and-safety-risks-to-staff-in-nhs-trusts/>
13. Budd T. Violence at Work: New Findings From The 2000 British Crime Survey [Internet].0 Health & Safety Executive [pristupljeno 15.08.2019]. Dostupno na: <http://www.hse.gov.uk/violence/britishcrimesurvey.pdf>
14. Ball J, Pike G, Cuff C, Mellor-Clark J, Connell J. Working Well? [Internet]. Roal College of Nursing; 2002 [pristupljeno 23.08.2019.]. Dostupno na: <https://www.rcn.org.uk/professional-development/publications/pub-001572>
15. Franz S, Zeh A, Schablon A, Kuhnert S, Nienhaus A. Aggression and violence against helath care workers in Germany-a cross sectional retrospective survey. PubMed. 2010 Feb 25;10:51. doi: 10.1186/1472-6963-10-51
16. Merez D, Rymaszewska J, Moscicka A, Kiejna A, Jarosz-Nowak J. Violence at the workplace – a questionnaire survey of nurses. European Psychiatry 21. 2006;442-450.
17. Gerberich SG, Church TR, McGovern PM, Hansen HE, Nachreiner NM, Geisser Ms i sur. An epidemiological study of the magnitude and consequences of work related violence: the Minnesota Nurses' Study. PubMed. 2004 Jun;61(6):495-503. doi: 10.1136/oem.2003.007294
18. Bišćan J. Nasilje na radu nad medicinskim sestrama i tehničarima. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Medicinski fakultet; 2014.
19. Hrvatska komora medicinskih sestara. Nasilje nad medicinskim sestrama i sigurnost u zdravstvenim ustanovama u Hrvatskoj [Internet]. Zagreb: svibanj 2018 [Pristupljeno 14.7.2019.]. Dostupno na: <https://www.slideshare.net/HrvatskaKomoraMedicinskihSestara/nasilje-nad-medicinskim-sestrama-i-sigurnost-u-zdravstvenim-ustanovama>
20. Agencija za kvalitetu i akreditaciju u zdravstvu i socijalnoj skrbi [Internet]. [Pristupljeno 12.7.2019.]. Dostupno na: http://www.aaz.hr/sites/default/files/Izvjescia_NND_NDPO_2017_godina.pdf

21. Colic M. Seksualno uznemiravanje i zlostavljanje medicinskih sestara na radnom mjestu. Mobbing 1. Hrvatski interdisciplinarni simpozij. Opatija: Društvo psihologa Primorsko-goranske županije; 2005.

9. ŽIVOTOPIS

Zovem se Maja Marinović i rođena sam 30.03.1994. godine u Novoj Gradiški. Od 2009. do 2013. godine pohađala sam Opću gimnaziju Nova Gradiška. Preddiplomski studij sestrinstva na Zdravstvenom veleučilištu u Zagrebu upisala sam 2014. godine. Po završetku studija, 2017. godine upisala sam Sveučilišni diplomski studij sestrinstva na Medicinskom fakultetu u Zagrebu. Na trećoj godini preddiplomskog studija bila sam demonstrator na Katedri za anatomiju i fiziologiju. Aktivno sam sudjelovala na dvije konferencije. U Opatiji na 16. konferenciji medicinskih sestara i tehničara „Povezivanje obrazovanja i najbolje prakse“ izlagala sam rad „Refleksije na iskustvo studiranja studenata sestrinstva“ te sam sudjelovala s radom „Uzroci migracija medicinskih sestara u Republici Hrvatskoj“. Također, aktivno sam sudjelovala i na 2. interdisciplinarnom studentskom simpoziju InHealth „Inaktivitet“ izlaganjem rada „Tjelesna aktivnost u prevenciji razvoja ateroskleroze“ te sam sudjelovala s radom „Značenje tjelesne aktivnosti u prevenciji pretilosti“. Bila sam sudionik 1. konferencije „Hrvatski dan debljine“ i stručnog skupa „Govorimo o depresiji“. Volontirala sam u Udruzi za sindrom Down Zagreb gdje sam aktivno pomagala u aktivnostima udruge (likovne radionice, darivanje djece..). Volontirala sam i u sklopu brojnih projekata: „Dan narcisa“ s ciljem da podsjetimo sebe i druge o važnosti provođenja redovitih preventivnih aktivnosti kojima čuvamo i unaprjeđujemo vlastito zdravlje, „Uskršnja humanitarna akcija“ s ciljem prikupljanja donacija za štíćenice i štíćenike Centra za rehabilitaciju Zagreb, „Svjetski i nacionalni dan zaštite na radu“ gdje smo posjetiteljima dijelili edukativno-promotivni materijal te mjerili vitalne funkcije i BMI, „Volonteri u parku“ u okviru Nacionalnog programa promicanja zdravlja „Živjeti zdravo“ s ciljem informiranja javnosti o zdravom načinu života, „3. Hrvatski MS Walk“ u akciji „Hodaj s nama, hodajte za one koji ne mogu“. Autorica sam dva članka: „Refleksije na iskustvo studiranja studenata sestrinstva“ koji je objavljen u časopisu SHOCK i drugi pod naslovom „Stavovi studenata prema metodama kontraceptivne zaštite“ koji je objavljen u Hrvatskom časopisu za javno zdravstvo.

10. PRILOZI

Prilog 1. Upitnik o nasilju nad medicinskim sestrama i tehničarima na radnom mjestu

UPITNIK O NASILJU NAD MEDICINSKIM SESTRAMA I TEHNIČARIMA NA RADNOM MJESTU

1. Odjeljak

1. Spol	Ženski Muški
2. Dob	_____ godina
3. Godina diplomskog studija	Prva Druga
4. Radite li u zadnjih 5 godina kao medicinska sestra	Da Ne

2. Odjeljak

5. Koliko dugo radite kao medicinska sestra	_____ godina
6. Zaposlenje - institucija, odjel	_____
7. Zaposlenje - status	Prvostupnik sestrinstva Ostalo: _____
8. Koliko ste puta tijekom prethodne godine bili meta bilo kakve vrste nasilja?	_____
9. Koliko ste puta u svojem radnom vijeku bili meta bilo kakve vrste nasilja?	_____
10. Jeste li ikad službeno prijavili nasilje?	Da Ne
11. Ako je ne prethodno pitanje odgovor da, koliko puta?	_____
12. Jeste li ikad o nasilju razgovarali sa suradnicima, rodbinom, partnerom ili drugim osobama?	Nikad Rjeđe od doživljenog nasilja O svakom doživljenom nasilju

SLJEDEĆA PITANJA SE ODOSE NA PERIOD UNAZAD 5 GODINA

13. Koliko ste puta tijekom zadnjih 5 godina na poslu bili izloženi grubom, _____
beščutnom i ponašanju koje je pokazivalo neuvažavanje?

14. Koliko ste se puta tijekom zadnjih 5 godina na poslu prepirali s _____
pacijentima?

15. Koliko ste puta tijekom zadnjih 5 godina na poslu bili izloženi _____
prijetnjama šakom?

16. Koliko ste puta tijekom zadnjih 5 godina na poslu bili izloženi raznim _____
napadačkim gestama?

17. Koliko ste puta tijekom zadnjih 5 godina na poslu bili izloženi nasilju u _____
obliku verbalnih napada, psovki i uvredljivih riječi?

18. Koliko ste puta u zadnjih 5 godina na poslu bili izloženi spolnom _____
uznemiravanju vizualno?

19. Koliko ste puta u zadnjih 5 godina na poslu bili izloženi fizičkom _____
spolnom uznemiravanju?

20. Koliko ste puta tijekom zadnjih 5 godina na poslu bili predmetom _____
verbalnog spolnog uznemiravanja ili obscenog govora i neprimjerenih
komentara?

21. Koliko ste puta tijekom zadnjih 5 godina na poslu bili izloženi bacanju _____
predmeta (papira, telefona, lisnica, torbica) ?

22. Koliko ste puta tijekom zadnjih 5 godina na poslu bili izloženi _____
zastrašivanju/zlostavljanju?

23. Koliko ste puta tijekom zadnjih 5 godina na poslu bili izloženi usmenim _____
ili pisanim prijetnjama?

24. Koliko ste puta tijekom zadnjih 5 godina na poslu bili izloženi udarcima _____
ili drugim oblicima fizičkog nasilja?

Ako ste na prethodni skup pitanja odgovorili s „0“, molimo nemojte odgovarati na ovo i
sljedeće pitanje već odmah pređite na pitanje 27. Ako ste doživjeli nasilje, molimo odgovorite
na pitanja 25. i 26.

25. Jeste li zbog fizičkog nasilja na poslu imali ikakvu ozljedu?	Da Ne
Ako ste na prethodno pitanje odgovorili Da, kakvu ste ozljedu pretrpjeli?	_____ _____
26. Kako ste reagirali na nasilno ponašanje pacijenata/pacijentica?	Pokušajima razuvjeravanja i objašnjavanja situacije Ignoriranjem toga ponašanja Ostalo: _____
27. Što primjećujete u odnosu na učestalost nasilnog ponašanja?	U porastu je Nema značajnih promjena U padu je
28. Pojavljuju li se u vašem radu neki oblici nasilja češći od drugih?	Da Ne
Ako ste na prethodno pitanje odgovorili Da, navedite koji oblik nasilja	_____ _____
29. Jeste li primijetili neki novi oblik nasilja?	Da Ne
Ako ste na prethodno pitanje odgovorili Da, navedite koji je to oblik nasilja	_____ _____

30. Koji su razlozi nezadovoljstva? Kako pacijenti opravdavaju svoje nasilno ponašanje? Molimo zaokružite odgovarajuću brojku koristeći sljedeću skalu:

1 - vrlo često, 2 - često, 3 - prosječno, 4 - rijetko, 5 - vrlo rijetko / nikad

Razlozi nezadovoljstva	1 Vrlo često	2 Često	3 Prosječno	4 Rijetko	5 Vrlo rijetko/nikad
Kvaliteta medicinskog tretmana ispod optimalne					
Stavovi medicinskih sestara spram pacijenata					
Količina vremena koja se posvećuje susretu					

pacijent/pacijentica - medicinska sestra					
Infrastruktura i razmještaj tamo gdje se obavlja medicinska usluga					
Nezadovoljstvo sustavom zdravstvene skrbi u cjelini					

31. Na kraju molimo opišite jedan incident iz vaše prakse koji je povezan s nasiljem:
